

EKONOMIUTSKOTTETS UTLÅTANDE 28/2009 rd

Statsrådets redogörelse om Östersjöns utmaningar och Östersjöpolitiken

Till miljöutskottet

INLEDNING

Remiss

Riksdagen remitterade den 10 juni 2009 statsrådets redogörelse om Östersjöns utmaningar och Östersjöpolitiken (SRR 6/2009 rd) till miljöutskottet för beredning och bestämde samtidigt att utrikesutskottet, kommunikationsutskottet, jord- och skogsbruksutskottet, ekonomiutskottet och framtidsutskottet ska lämna utlåtande i ärendet till miljöutskottet.

Sakkunniga

Utskottet har hört

- specialmedarbetare Nina Hyvärinen, statsrådets EU-sekretariat
- Östersjöambassadör Jari Luoto och utrikesråd Seppo Kauppila, utrikesministeriet
- regeringsråd Jaana Heikkinen, kommunikationsministeriet
- konsultativ tjänsteman Barbro Widing, arbets- och näringsministeriet

- forskningschef Markku Kotilainen, Näringslivets Forskningsinstitut ETLA
- utredningschef Iikka Korhonen, Finlands Banks Forskningsinstitut för transitionsekonomier BOFIT
- direktör för samhällsrelationer Sebastian Sass, Nord Stream AG
- specialrådgivare Meeri Palosaari, Finlands näringsliv
- transportexpert Petri Murto, Finlands Transport och Logistik SKAL rf
- specialsakkunnig Annukka Mäkinen, Finlands Kommunförbund
- expert Tero Jokilehto, Rederierna i Finland
- chef för havsprogrammet Anita Mäkinen, WWF Finland
- verkställande direktör Kari Jalas, Centralhandelskammaren.

Dessutom har skriftligt utlåtande lämnats av

- VR-Koncernen Ab
- Företagarna i Finland
- Finlands naturskyddsförbund.

UTSKOTTETS ÖVERVÄGANDEN

Motivering

Östersjön är starkt framme i programmet för statsminister Matti Vanhanens andra regering. Regeringen har åtagit sig att intensifiera EU-samarbetet om Östersjöregionen och att priorite-

ra bättre miljösäkerhet och ett bättre ekonomiskt samarbete. Statsrådet har de facto samarbetat aktivt med kommissionen om en Östersjöstrategi för EU, där också en gemensam ekonomisk zon har spelat en central roll. Ekonomiutskottet har kommit med ett separat utlåtande om strategin

(EkUU 25/2009 rd). I den nu aktuella Östersjöredogörelsen är statsrådets infallsvinkel snävare — Östersjön ses i första hand i ett miljöperspektiv. De viktigaste aspekterna på ekonomin och näringslivet behandlas ganska knapphändigt i redogörelsen, även om områdets stora betydelse för Finlands ekonomi är väl redovisad. Finlands tre största handelspartners finns inom Östersjöområdet och därtill är området en viktig exporttrutt för produkter från Ryssland och Asien till Europa. Trots att strategin och redogörelsen är nästan samtidiga, ser ekonomiutskottet det som en brist att ekonomin har fått så lite uppmärksamhet.

Ett aktivt grepp efterlyses

Som ekonomiutskottet konstaterade i sitt utlåtande om Östersjöstrategin behövs det ett samlat och samordnat grepp om utvecklingen av Östersjöområdet. Skyddet av världens mest förorenade hav skapar en betydande potential för en hållbar ekonomisk tillväxt och för nya, gröna innovationer bl.a. för att minska näringsbelastningen, förebygga miljökatastrofer och för effektivare energianvändning och transporter. Å andra sidan medger en konkurrenskraftig marknad och kreativa innovationer ett effektivare miljöskydd. Östersjöns ekonomiska zon har en stor potential för hållbar tillväxt, men det finns fortfarande gott om hinder för en fungerande inre marknad. Ekonomiutskottet understryker att om Östersjöns ekonomiska zon ska bli verklighet krävs det att alla stater i området visar aktivt initiativ och arbetar för gemensamma mål och framför allt ett starkt politiskt engagemang. Målen kommer inte att nås enbart genom myndighetsbeslut eller administrativa åtgärder, utan det krävs att framför allt företagen men också medborgarna gör en insats.

Man kan se det som en svaghet med Östersjöområdet i ett ekonomiskt perspektiv att bara två av de åtta länderna i området som hör till EU är euroländer, nämligen Finland och Tyskland. I likhet med statsrådet anser ekonomiutskottet att det skulle ge området mycket större genomslagskraft om den ekonomiska och monetära unionen utvidgades framför allt till de äldre medlemssta-

terna Sverige och Danmark. Vid utfrågningen av sakkunniga påtalades också det svaga rättssystemet i en del Östersjöstater. Ett svagt egendoms- skydd, korruption och osäkerhet om bindande avtal och domstolarnas oberoende urholkar företagens verksamhetsbetingelser och intresse för investeringar i betydande grad. Ekonomiutskottet omfattar målen i redogörelsen och framhåller att man måste vara aktivt och målmedvetet pådrivande för att rättsstatsprinciperna ska genomföras fullt ut.

Östersjöområdets ekonomiska utveckling är beroende av en fungerande inre marknad i EU och samarbetet mellan EU och Ryssland. Utskottet hänvisar till sitt utlåtande om strategin och lyfter fram primära insatser som att skapa en effektiv marknad och inspirerande affärsmiljö i Östersjöområdet med så få hinder som möjligt för handel med tjänster och varor, forskning och produktutveckling, offentlig upphandling och investeringar och en fungerande kapital- och arbetsmarknad. Utskottet tillstyrker förslaget i redogörelsen om en undersökning av de praktiska hindren för handel, investeringar och offentlig upphandling i Östersjöområdet.

Ekonomiutskottet är helt för att närmarknadsområdet mellan Finland och Nordvästryssland utvecklas och kräver ett nära samarbete både inom EU och med Ryssland för att olika slag av handelshinder som försvårar företagens verksamhet ska kunna undanröjas. Möjligheterna för Östersjöns ekonomiska zon att utvecklas bygger i långa stycken på internationella överenskomelser. Ett ryskt WTO-medlemskap och ett samarbetsavtal mellan EU och Ryssland (PCA) skulle inverka positivt på ekonomin i zonen. Ekonomiutskottet anser att Finland bör arbeta aktivt för ett nytt samarbetsavtal. Transporterna spelar en central roll för en fungerande marknad. Det är ytterst viktigt att hållbara transportförbindelser och framför allt centrala transportknutpunkter görs effektivare och smidigare. Det kräver ett nära samarbete inte minst med Ryssland.

En fungerande energimarknad

Redogörelsen tar i all korthet upp energiförbindelserna i området. Det anses viktigt att den eu-

ropeiska energimarknaden utvecklas och att det byggs överföringslinjer som ansluter isolerade områden till Europas el- och naturgasnät. I sitt utlåtande om strategin noterar utskottet att en fungerande och samordnad energimarknad bidrar till att stärka Östersjöområdets konkurrenskraft och att energiinfrastrukturen och energimarknaden bör utvecklas samtidigt. Det har också behandlat EU:s utvecklingsplan för energimarknaden och energiförbindelserna i Östersjöområdet (BEMIP) och anser att Östersjöstaterna tillsammans bör prioritera genomförandet och framför allt en bättre energisäkerhet i Baltikum. Utskottet stöder förslaget i redogörelsen om sammanslagning av den nordiska elmarknaden med den baltiska. Men det påminner att vi också bör bevaka våra nationella intressen om energimarknaderna samordnas.

Målen för östersjöpolitiken kan som sagt främjas nationellt, bilateralt med grannländer-

na, genom EU eller genom internationella organisationer. Det behövs ett nära samarbete för att genomföra målen i samråd med de övriga centrala aktörerna i området, som Nordiska rådet, skyddskommissionen för Östersjön och de nordiska regionala råden, och absolut centralt att involvera Ryssland i utvecklingen av Östersjöområdet.

Till den del det gäller Östersjöstrategin, finansieringen av den och den nordliga dimensionen hänvisar ekonomiutskottet till sitt utlåtande om strategin.

Utlåtande

Ekonomiutskottet föreslår

att miljöutskottet beaktar det som sagts ovan.

Helsingfors den 22 oktober 2009

I den avgörande behandlingen deltog

ordf. Jouko Skinnari /sd
medl. Hannu Hoskonen /cent
Harri Jaskari /saml
Anne Kalmari /cent
Matti Kangas /vänst
Toimi Kankaanniemi /kd
Jouko Laxell /saml

Eero Lehti /saml
Päivi Lipponen /sd
Marjo Matikainen-Kallström /saml
Petteri Orpo /saml
Sirpa Paatero /sd
Oras Tynkkynen /gröna
Markku Uusipaavalniemi /cent.

Sekreterare var

utskottsråd Kirsi Pimiä.